

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Кафедра конституційного права України

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПОЛІТИЧНИЙ ПРЕДМЕТ КОНСТИТУЦІЇ»**

для аспірантів
(підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії)

Рівень вищої освіти – третій освітньо-науковий рівень

Ступінь вищої освіти – доктор філософії

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

2020

Програма навчальної дисципліни «Політичний предмет конституції»
для аспірантів (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії)

Розробники:

(Речицький Всеволод Володимирович, доцент кафедри конституційного права України,
кандидат юридичних наук).

Затверджена на засіданні кафедри конституційного права України

Протокол № 9 від 30 квітня 2020 р.

Завідувач кафедри конституційного права України

_____ Т.М. Слінько
(підпис)

Зміст

1. Вступ	Ошибка! Закладка не определена.
2. Опис навчальної дисципліни	Ошибка! Закладка не определена.
3. Зміст програми навчальної дисципліни	Ошибка! Закладка не определена.
4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни	12
4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять	12
4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти	12
4.3. Освітні технології та методи навчання	13
4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни	13
4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни	Ошибка! Закладка не определена.
4.6. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни	20
Додаток 1. Ошибка! Закладка не определена. Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни	20
Додаток 2. Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у термінах компетентностей	24

ВСТУП

1. Цілі та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – комплексна. Зокрема, передбачається ввести молодих дослідників у світ конституційних аспектів політичної активності (свідомо активної чи пасивної поведінки) людей, громадських організацій (партій) та національних держав.

Передбачається переконливо продемонструвати, що предметом будь-яких органічних конституційних відносин є політична активність; дослідити коло питань про поняття, джерела, структуру такої активності та її основні види. Передбачається суттєво поглибити та систематизувати знання про юридичну природу політичних конституційних прав людини, їх співвідношення з міжнародно визнаними документами про політичні права і свободи людини.

Таким чином, даний курс для аспірантів передбачає: а) дослідження феномену політичної активності (поняття, джерела, структура, основні види); б) вивчення особливостей еволюційної, революційної, теоретичної, масової, індивідуальної, конструктивної, деструктивної, векторної та хаотичної політичної активності; в) аналіз політичної свободи як органічного фундаментального фактору політичної активності; г) дослідження співвідношення, так званих, органічних, з одного боку, та формально-юридичних – з іншого, норм політичної поведінки; д) аналіз складових («аксіом») євроатлантичного конституціоналізму в їх поєднанні з нормативним потенціалом конституційного права України; ж) розгляд можливих перспектив розвитку Конституції України та національного конституційного права в сфері політичних правовідносин.

Передбачається поглиблене вивчення сучасних підходів до природи конституційних політичних прав і свобод людини; критичний аналіз правових позицій Конституційного Суду України та ЄСПЛ з проблем гарантування політичних прав і свобод; окреслення конкретної проблематики конституційного закріплення політичних прав людини в контексті євроінтеграційних намірів та процесів в Україні.

2. Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми:

«Політичний предмет конституції» є вибірковою освітньою навчальною дисципліною освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни відповідно до її дидактичної структури та мети є: ввести молодих дослідників у світ конституційних аспектів політичної активності (свідомої поведінки) людей, громадських організацій і національних держав, продемонструвати, що основним предметом будь-яких органічних конституційних відносин є політична активність; дослідити коло питань про поняття, джерела, структуру такої активності та її основні види; поглибити та систематизувати знання про юридичну природу політичних конституційних прав і свобод людини.

Вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Політичний предмет конституції» базується на знаннях та вміннях, отриманих аспірантами та здобувачами при вивченні навчальних дисциплін: «Конституційне право України», «Теорія і філософія права», «Логіка», «Історія держави і права України та зарубіжних країн» тощо.

Знання та вміння, отримані аспірантами в процесі вивчення навчальної дисципліни «Політичний предмет конституції», сприяють успішному вивченню здобувачами ступеня доктора філософії цілої низки інших навчальних дисциплін, спрямованих на формування професійних знань та умінь.

3. Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти (компетентності для програми навчальної дисципліни визначаються з урахуванням компетентностей, закріплених в освітньо-професійній програмі (базова компонента) і профілі програми освітнього рівня бакалавра/магістра).

Предметні компетентності здобувача вищої освіти, сформовані в результаті засвоєння навчальної дисципліни «Політичний предмет конституції»:

ПК – 1. Здатність розуміти сутність, головні риси та елементи модерного конституціоналізму.

ПК – 2. Здатність глибоко розуміти зміст, роль та значення базових конституційних цінностей.

- ПК – 3. Знання джерел формування американського та європейського конституціоналізму.
- ПК – 4. Здатність розуміти значення ідей політичної свободи, загальної філософії індивідуалізму, причин обмеження держаної влади, сенс політичних прав і свобод, правової держави та верховенства права з метою побудови ліберально-демократичної правової держави.
- ПК – 5. Знання основних етапів становлення та розвитку світового та вітчизняного конституціоналізму
- ПК – 6. Здатність глибоко розуміти призначення основоположних конституційних принципів.
- ПК – 7. Розуміння політико-правового змісту засад конституційного ладу України.
- ПК – 8. Здатність самостійно досліджувати науково-теоретичні і науково-практичні проблеми сучасного конституційного права.
- ПК – 9. Уміння виявляти й аналізувати проблематику конституційно-правового регулювання в політичній сфері.
- ПК – 10. Здатність визначити головні напрямки конституційного реформування в широкій царині політичних правовідносин.
- ПК – 11. Здатність до поглибленого аналізу практичного застосування Конституції України та чинного конституційного законодавства в політичному середовищі.
- ПК – 12. Здатність критично аналізувати діяльність Конституційного Суду України в сфері політичних правовідносин.
- ПК – 13. Здатність робити обґрунтовані та вмотивовані висновки при вирішенні низки профільних (політична активність спеціальних суб'єктів) завдань з конституційного права.
- ПК – 14. Уміння переконливо обґрунтовувати власну позицію і власне бачення при розгляді завдань з визначення предмету конституційного права.

ПК – 15. Здатність ефективно використовувати положення теорії конституційного права при вирішенні широкого кола реально існуючих проблем прикладного рівня.

ПК – 18. Здатність тлумачити та застосовувати норми конституційного права в процесі юридичної практики.

ПК – 19. Здатність самостійно складати проекти правових документів при вирішенні завдань з конституційного права.

ПК – 20. Здатність брати участь у розробці проектів нормативно-правових актів за обраною спеціалізацією.

ПК – 21. Здатність надавати корисні консультації та обґрунтовані висновки при вирішенні конституційно-правових проблем.

ПК – 22. Володіння проблематикою конституційного забезпечення демократії (народоправства).

У результаті засвоєння навчальної дисципліни аспірант чи здобувач повинен демонструвати наступні результати навчання:

Результати навчання за спеціальністю

РНС НД – 1. Демонструвати здатність до розвитку інтелектуального потенціалу на основі глибокого розуміння категоріально-понятійного апарату навчальної дисципліни «Політичний предмет конституції».

РНС НД – 2. Здійснювати системний аналіз правових явищ та процесів у політичній (не лише державній) сфері.

РНС НД - 3 . Знати та розуміти інституційні засади, форми та методи конституційного регулювання в політико-правовій сфері.

РНС НД – 4. Пояснювати природу й зміст конституційно- правових інститутів, призначених юридично забезпечувати та оформлювати політичну поведінку людей та організацій.

РНС НД – 5. Демонструвати знання та розуміння особливостей правового регулювання політичних відносин.

PHC НД – 6. Демонструвати здатність до коректного застосування термінології з питань конституційного забезпечення політичних прав і свобод.

PHC НД – 7. Аналізувати феномен конституціоналізму у політичній сфері.

PHC НД – 8. Вміти презентувати результати власних досліджень стосовно співвідношення норм конституційного права України з правовими нормами законодавства ЄС в політичній сфері.

PHC НД – 9. Вміти застосовувати логічний, критичний і системний аналіз при тлумаченні при тлумаченні конституційно-правових світових процесів.

PHC НД – 10. Виявляти проблеми в сучасному політичному житті України, вирішення яких вимагає нових юридичних технологій.

PHC НД – 11. Здатність здійснювати тлумачення конституційних норм в сфері юридичного оформлення широкого спектру політичної активності.

PHC НД – 12. Здатність розкрити потенціал політичної свободи як органічного фундаментального фактору сучасного життя індивіда та суспільства в цілому.

PHC НД – 13. Виокремлювати юридично значущі факти і формулювати обґрунтовані правові висновки.

PHC НД – 14. Використовувати правничу термінологію у процесі професійної діяльності.

PHC НД – 15. Вміти відшукувати професійну інформацію й використовувати інформаційні технології і бази даних для професійної діяльності.

PHC НД – 16. Виявляти проблеми у сучасному правовому житті України, вирішення яких вимагає нових систем утворюючих знань і прогресивних технологій.

РНС НД - 17. Демонструвати здатність використання національних та міжнародних джерел інформації при підготовці до практичних занять з навчальної дисципліни «Політичний предмет конституції».

РНС НД – 18. Розуміти недоліки та прогалини конституційно-правового регулювання та пропонувати шляхи його удосконалення.

РНС НД – 19. Демонструвати здатність пропонувати способи вирішення правових проблем з використанням наявних теоретичних і прикладних знань.

РНС НД – 20. Здатність здійснювати тлумачення конституційних норм.

Експлікація результатів освоєння навчальної дисципліни і результатів навчання за спеціальністю і спеціалізацією освітньо-професійної програми визначається в карті результатів навчання, сформульованих у термінах компетентностей (Додаток 2).

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		очна та заочна форми навчання	
Кількість кредитів - 7		Варіативна	
		Рік підготовки: другий	
Індивідуальне науково-дослідне завдання не передбачено		семестр	
Загальна кількість годин		3-й	

- 210		Лекції	
Загальний розподіл годин: аудиторних – 60		40 год.	
		Практичні заняття	
		20 год.	
		Самостійна робота	
		150 год.	
		Вид контролю: залік або диференційований залік	

3. Зміст програми навчальної дисципліни

«ПОЛІТИЧНИЙ ПРЕДМЕТ КОНСТИТУЦІЇ»

ЛЕКЦІЙНІ ЗАНЯТТЯ

1. Політичний предмет конституції в цілому.

Змістовне наповнення.

Набути глибокі знання про те, що основним предметом органічних конституційних відносин є політична активність. Дослідити коло питань про поняття, джерела, структуру політичної активності та її основні види.

Показати, що конституційному регулюванню політичних відносин передуює «органічне» (неправове) нормування політичного життя. Навчити розрізняти органічні й позитивно закріплені норми політичної поведінки. Дослідити структуру феномену політичного як активності держави та її агентів, з одного боку, а також активності громадянського суспільства та його суб'єктів – з іншого.

Пояснити природу політичних відносин (стосунків) як основного предмету конституційного регулювання в євроатлантичному світі. Вказати на види політичної активності, які вимагають специфічних засобів правового регулювання. Зокрема, громадянському суспільству та його членам більшою мірою імпонує диспозитивний метод (свобода), а для держави та її агентів мають бути задіяні механізми раціонального обмеження їх бюрократичної активності. Аспіранти повинні зрозуміти особливості ставлення сучасних конституцій до *категорії політичної свободи* в цілому, глибоко усвідомити нагальну потребу в розвитку України як реально правової й демократичної держави.

Розкрити зміст політичної активності (поняття, джерела, структура, види). Звернути увагу на особливості еволюційної, революційної, теоретичної, масової, індивідуальної, конструктивної, деструктивної, векторної та хаотичної політичної активності. Навчитися розуміти контекст свободи як фундаментального фактору політичної поведінки; дослідити співвідношення органічних та конституційних (писаних) норм політичної активності. Навчитися виокремлювати ключові засади («аксіоми») євроатлантичного конституціоналізму та порівнювати їх з посттоталітарним нормативними можливостями Основного Закону України. Важливим є також навчитися розібратися в перспективах подальшого розвитку Основного Закону України в політичній сфері.

2.Сучасні проблеми конституційного гарантування політичних прав і свобод людини.

Змістовне наповнення.

Вказати на загальнотеоретичні і методологічні аспекти функціонування політичних прав і свобод людини. Звернутися до оновленого визначення юридичної природи політичних конституційних прав. Вказати на органічні права та їх сучасне відображення в позитивному конституційному законодавстві. Підняти проблематику новітньої класифікації політичних конституційних прав і свобод людини. Нагадати про специфіку політичних прав і свобод, звернути увагу на реліктове постсоціалістичне («колективістичне») обґрунтування політичних прав і свобод в Україні. Дослідити питання про легітимні обмеження в реалізації політичних конституційних прав. Усвідомити основні критерії конституційності обмеження реалізації політичних прав і свобод людини.

Трискладовий тест в практиці КСУ. Рішення від 1 червня 2016 року № 2-рп/2016 (справа про судовий контроль за госпіталізацією недієздатних осіб до психіатричного закладу).

Юридичні позиції Конституційного Суду України, сформульовані у рішеннях по справах, пов'язаними із реалізацією та захистом політичних прав і свобод людини (щодо конституційного принципу рівності; щодо права людини на захист свого життя; на свободу та доступ до інформації; на свободу думки, слова та преси; щодо права на об'єднання, а також права брати участь у всеукраїнському та місцевих референдумах; щодо права вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування; стосовно права на мирні зібрання тощо).

Особливості прав юридичних осіб (свобода преси в розрізі свободи

ЗМІ) в позиціях КСУ.

Навести позиції Конституційного Суду України та ЄСПЛ з проблем сучасної реалізації політичних прав і свобод людини. Нагадати про моральні обов'язки людини, їх політичну природу, критерії класифікації, практичні проблеми, що виникають з цього приводу.

Дослідити питання про те, що являє собою сучасне гарантування політичних прав і свобод людини через політичну свободу і широкий ринок, пряму дію Конституції України та судовий захист людських прав. Проаналізувати сильні й слабкі місця індивідуальної конституційної скарги в Україні.

3. Ліберально-демократичні (політичні) засади конституційного ладу України.

Змістовне наповнення.

Розкрити конституційний вимір, так званої, «простої» (посттоталітарної) та ліберальної демократії в Україні, їх історико-теоретичні аспекти. Розглянути питання безпосередньої та представницької демократії. Уточнити місце ліберальної демократії в системі цінностей конституційного ладу України. Вказати на проблематику політичного лібералізму в правових позиціях Конституційного Суду України, проаналізувати досвід конституційного оновлення сучасної України в контексті пошуку досконалої політичної системи. Розглянути шляхи можливого удосконалення інституту референдуму, виборчих прав, інформаційних можливостей індивіда, а також індивідуальної конституційної скарги в політичній сфері.

4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять

Навчальна дисципліна «Політичний предмет конституції» передбачає такі форми організації освітнього процесу – навчальні заняття та самостійну підготовку й види навчальних занять – лекція, семінарське заняття.

4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії

1. Зміст та призначення самостійної роботи аспірантів та здобувачів.
 - поглиблення знань, здобутих на аудиторних заняттях, розширення світогляду, активізація формування ціннісних настанов, набуття навичок

специфічного конституційно-правового аналізу суспільства, політичних прав і свобод. Усвідомлення особливостей політичної правосуб'єктності «автономного індивіда з незалежними статками».

2. Форми самостійної роботи аспірантів та здобувачів:

Самостійна робота аспірантів та здобувачів через опанування навчальної дисципліни «Політичний предмет конституції» передбачає:

- підготовку рефератів на основі широкого переліку літератури (також самостійно підібраної у відповідності до необхідної тематики та проблематики);
- конспектування літературних джерел;
- підготовку тематичних презентацій;
- підготовку анотацій до літератури;
- підготовку рефератів;
- підготовку есе за вузькоспеціальною проблематикою;
- підготовку тез до різних, у тому числі міжнародних конференцій з відповідної тематики;
- виступ із доповіддю на конференції.

4.3. Освітні технології та методи навчання

Освітні технології - проблемне навчання, аудіовізуальні технології, технології особистісно орієнтованого навчання.

Методи навчання: словесний – лекція, розповідь-пояснення, бесіда; наочний – ілюстрація, демонстрація; репродуктивний; творчий; бінарний, інтегрований.

4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни

1. Поточний контроль знань аспірантів та здобувачів:

- усне опитування, письмовий експрес-контроль, контрольні роботи.

Підсумковий контроль знань здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії – загальний або диференційований залік.

Підсумкова оцінка (у випадку диференційованого заліку) з навчальної дисципліни виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮАУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		1 – 34

2. Критерії і рівні оцінювання результатів навчання (пороговий, типовий, відмінний).

Визначення загальної успішності аспіранта чи здобувача з навчальної дисципліни «Політичний предмет конституції» складається з результатів:

- поточного контролю - максимально 20 балів;
- порогового – максимально 10 балів;

- рубіжного (самостійна робота) – максимально 10 балів;
- підсумкового (звичайний чи диференційований залік) – максимально 60 балів.

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний	Максимально - 20 балів Мінімально - 10 балів	<p>Максимальна оцінка роботи здобувача протягом 3-го семестру на семінарських та практичних заняттях - 20 балів. Така оцінка передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відвідування лекцій та семінарських занять або відпрацювання пропущених занять у повному обсязі; - повні відповіді на питання семінарського заняття, значну кількість суттєвих доповнень, активну участь у дискусії, креативність відповідей, здатність до висвітлення опанованого матеріалу у професійному ракурсі; - виконання домашніх завдань; - доопрацювання матеріалів лекції; - роботу в інформаційних мережах; - підготовку колекцій документів, матеріалів тощо.

Пороговий	Максимально – 10 балів	Письмові контрольні роботи у тестовій формі складаються з закритих питань, які охоплюють матеріал відповідної теми. Кожна правильна відповідь оцінюється в 0,5 бали із округленням на користь здобувача.
Рубіжний	Максимально – 10 балів	<p>Самостійна робота з навчальної дисципліни «Політичний предмет конституції» здійснюється в таких формах:</p> <ul style="list-style-type: none"> - підготовка рефератів на основі додаткової літератури (зокрема самостійно підібраної відповідно до тематики); - конспектування додаткової літератури; - підготовка тематичних презентацій; - підготовка анотацій до додаткової літератури; - підготовка есе за вузькоспеціальною проблематикою; - підготовка тез до міжнародних конференцій з відповідної тематики; - виступ із доповіддю на конференції. <p>Вибір видів індивідуальної роботи здійснюється самостійно за власними інтересами та узгодженням з викладачем теми, плану та загальної спрямованості висвітлення матеріалу. Максимальна оцінка – 10 балів.</p>

Підсумковий (залік)	60 балів	Глибоке і систематизоване знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, відповідне ЗК, РНС, ФКС, ПК і РНС НД.
	55 балів	Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, відповідне ЗК, РНС, ФКС, ПК, РНС НД.
	50 балів	Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, значною мірою відповідне ЗК, РНС, ФКС, ПК, РНС НД.
	45 балів	Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, що уможливорює подальше навчання, достатньо відповідне ЗК, РНС, ФКС, ПК, РНС НД.
	40 балів	Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, що уможливорює подальше навчання, середня відповідність ЗК, РНС, ФКС, ПК, РНС НД.
	35 балів	Прогалини в знанні основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, що уможливорює подальше навчання, мала відповідність ЗК, РНС, ФКС, ПК, РНС НД.
	30 балів	Фрагментарне, несистематизоване знання, котре частково відповідає програмі навчальної дисципліни, мінімальна

		відповідність ЗК, РНС, ФКС, ПК, РНС НД.
	25 балів	Фрагментарне, несистематизоване знання, котре не відповідає програмі навчальної дисципліни, невідповідність ЗК, РНС, ФКС, ПК, РНС НД.

4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

1. Основна література:

Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 2222-IV від 08.12.2004, ВВР, 2005, № 2, ст.44; № 2952-VI від 01.02.2011, ВВР, 2011, № 10, ст.68; № 586-VII від 19.09.2013, ВВР, 2014, № 11, ст.142; № 742-VII від 21.02.2014, ВВР, 2014, № 11, ст.143; № 1401-VIII від 02.06.2016, ВВР, 2016, № 28, ст.532).

Загальна декларація прав людини // Права людини: Міжнародні договори України. – Київ: 1992.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4.11.1950 р. // Права людини: Міжнародні договори України. – Київ: 1992.

Хартія засадничих прав Євросоюзу 2009 р.

Бейлин Б. Идеологические истоки Американской революции. – М.: Новое изд-во, 2010.

Джеймисон Ф. Постмодернізм або логіка культури пізнього капіталізму. – Київ: Курс, 2008.

Морис Я. Чому Захід панує натеper. – Київ: Кліо, 2014.

Мизес Л. фон. Всемогутее правительство. Тотальное госудасртво и тотальная война. Москва-Челябинск: 2013.

Фергюсон Н. Цивілізація. Як Захід став успішним. – Київ: Наш формат, 2017.

Форбс С., Эймс Э. Манифест свободы. – М.: Азбука, 2014.

Речицький В.В. Конституціоналізм. Коротка версія. – Харків: Права людини, ХПГ, 2014. – 264 с.

Речицький В.В. Конституційне АВС. – Харків: Права людини, 2016. – 408 с.

Речицький В. Неформальний конституціоналізм. – Харків: Права людини, 2018. – 356 с.

Речицкий В. Политический предмет конституции. – Киев: Дух и Литера, 2012. – 728 с.

2. Додаткова (факультативна) література:

Байрачная Л.К. Символические аспекты легитимации государственной власти // Гуманітарний часопис. Збірник наукових праць. – Харків: ХАІ. - 2015 . - № 2 . – С. 82-95

Баулін Ю.В. Новий конституційний формат діяльності Конституційного Суду України: конституційна скарга / Ю. В. Баулін // Право України. - 2016. - № 7. - С. 19-23

Баулін Ю. Двадцять років вітчизняної конституційної юрисдикції / Ю. Баулін // Вісник Конституційного Суду України. – 2016. – № 4-5. – С. 23-40.

Берченко Г. В. Концепція установчої влади та її розвиток в Україні / Г. Берченко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Право. - 2014. - № 1137, вип. 18. - С. 66-69.

Берченко Г.В. Попередній контроль за змінами Конституції: юридичні позиції Конституційного Суду України // Право і суспільство. – № 6. – 2019. - С. 9-16.

Бориславська О. М. Європейська модель конституціоналізму: системно-аксіологічний аналіз. – Харків : Право, 2018. – 384 с.

Веніславський Ф. В. Конституційний Суд України в механізмі забезпечення стабільності конституційного ладу / Ф. В. Веніславський // Вісник Конституційного Суду України. – 2010. № 2. – С. 130-137.

Гультай М.М. Конституційна скарга у механізмі доступу до конституційного права. Курс лекцій. - Київ: «Центр учбової літератури», 2019. -270 с.

Кампо В. Стан та перспективи розвитку наукових доктрин конституційної юстиції в Україні / В. Кампо // Юрид. журн. - 2012. – № 7/8. – С. 68-75.

Конституційне право України: підручник / Т.М. Слінько, Л.І. Летнянчин, Ф.В. Веніславський та ін.; за заг. ред. Т.М. Слінько. – Х.: Право, 2020. – 592 с.

Конституційна юрисдикція: підручник / Ю. Г. Барабаш, І. І. Дахова, О. П. Євсєєв та ін. / за ред.. Ю. Г. Барабаша та А. О. Селіванова. – Х.: Право, 2012. – 168 с.

Слінько Т.М. Гарантування свободи слова як елемент сучасного конституціоналізму. Право України, №4. 2018. С.108-126 .

Савчин М.В. Сучасні тенденції конституціоналізму у контексті глобалізації та правового плюралізму. – Ужгород: РІК-У, 2018. – 439 с.

Стрижак А. А. Конституція України в актах Конституційного Суду України (аналіт. огляд та комент.) / А. Стрижак. – К.: Ін Юре, 2010. – 631 с.

3. Електронні ресурси:

Сайт Верховної Ради України: <http://rada.gov.ua/> .

Сайт Конституційного Суду України: <http://www.ccu.gov.ua/> .

Сайт Верховного Суду України: <http://www.scourt.gov.ua/>.

Сайт Вищого Адміністративного Суду України: <http://www.vasu.gov.ua/>.

Сайт Європейського Суду з прав людини:
<http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>.

Сайт Харківської правозахисної групи: <http://khpg.org/>.

Сайт Української Гельсінської спілки з прав людини:
<https://helsinki.org.ua/articles/ukrajinska-hromadska-hrupa-spryyannya-vykonannyu-helsinskyh-uhod/>.

4.6. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни (за наявності)

Додаток 1

Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни

Шифр та назва компетентностей за спеціальністю і/або спеціалізацією	Шифр та назва компетентностей з навчальної дисципліни
ЗК – загальні (універсальні) компетентності. (обрати компетентності згідно зі змістом навчальної дисципліни)	ПК – предметні компетентності з навчальної дисципліни
ЗК – 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.	ПК – 1. Здатність розуміти сутність, головні риси та елементи модерного конституціоналізму. ПК – 2. Здатність глибоко розуміти зміст, роль та значення базових конституційних цінностей.
ЗК – 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.	ПК – 3. Знання джерел формування американського та європейського конституціоналізму.
ЗК – 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.	ПК – 4. Здатність розуміти значення ідей політичної свободи, загальної філософії індивідуалізму, причин обмеження державної влади, сенс політичних прав і свобод, правової держави та верховенства права з метою побудови ліберально-

	<p>демократичної правової держави.</p> <p>ПК – 21. Здатність надавати корисні консультації та обґрунтовані висновки при вирішенні конституційно-правових проблем.</p> <p>ПК – 22. Володіння проблематикою конституційного забезпечення демократії (народоправства).</p>
<p>ЗК – 2. Здатність застосовувати знання в професійній діяльності у стандартних та нестандартних ситуаціях.</p>	<p>ПК – 5. Знання основних етапів становлення та розвитку світового та вітчизняного конституціоналізму</p> <p>ПК – 6. Здатність глибоко розуміти призначення основоположних конституційних принципів.</p>
<p>ЗК – 2. Здатність застосовувати знання в професійній діяльності у стандартних та нестандартних ситуаціях.</p> <p>ЗК – 9. Здатність працювати самостійно.</p> <p>ЗК – 15. Уміння реалізовувати функції у предметно-практичній діяльності.</p>	<p>ПК – 7. Розуміння політико-правового змісту засад конституційного ладу України.</p> <p>ПК – 8. Здатність самостійно досліджувати науково-теоретичні і науково-практичні проблеми сучасного конституційного права.</p> <p>ПК – 9. Уміння виявляти й аналізувати проблематику конституційно-правового регулювання в політичній сфері.</p>
<p>ЗК – 2. Здатність застосовувати знання в професійній діяльності у стандартних та нестандартних ситуаціях.</p> <p>ЗК – 5. Уміння переконливо формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати.</p>	<p>ПК – 10. Здатність визначити головні напрямки конституційного реформування в широкій царині політичних правовідносин.</p> <p>ПК – 11. Здатність до поглибленого аналізу практичного застосування Конституції України та чинного конституційного законодавства в політичному середовищі.</p>
<p>ЗК – 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.</p> <p>ЗК – 2. Здатність застосовувати знання в професійній діяльності у стандартних та нестандартних ситуаціях.</p> <p>ЗК – 5. Уміння коректно формулювати й висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати.</p>	<p>ПК – 12. Здатність критично аналізувати діяльність Конституційного Суду України в сфері політичних правовідносин.</p> <p>ПК – 13. Здатність робити обґрунтовані та вмотивовані висновки при вирішенні низки профільних (політична активність спеціальних суб'єктів) завдань з конституційного права.</p>

<p>ЗК – 2. Здатність застосовувати знання в професійній діяльності у стандартних та нестандартних ситуаціях.</p> <p>ЗК – 3. Уміння планувати, організовувати і контролювати власну діяльність.</p> <p>ЗК – 15. Уміння реалізовувати функції у предметно-практичній діяльності.</p>	<p>ПК – 14. Уміння переконливо обґрунтовувати власну позицію і власне бачення при розгляді завдань з визначення предмету конституційного права.</p> <p>ПК – 15. Здатність ефективно використовувати положення теорії конституційного права при вирішенні широкого кола реально існуючих проблем прикладного рівня.</p>
<p>ЗК – 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.</p> <p>ЗК – 5. Уміння переконливо і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати.</p> <p>ЗК – 14. Здатність до креативності у предметно-практичній діяльності відповідно до соціальних статусів и модусів.</p>	<p>ПК – 18. Здатність тлумачити та застосовувати норми конституційного права в процесі юридичної практики.</p> <p>ПК – 19. Здатність самостійно складати проекти правових документів при вирішенні завдань з конституційного права.</p> <p>ПК – 20. Здатність брати участь у розробці проектів нормативно-правових актів за обраною спеціалізацією.</p>
<p>ФКС – фахові компетентності за спеціальністю (обрати компетентності відповідно до змісту навчальної дисципліни)</p>	
<p>ФКС – 1. Знання теорії (філософії) конституційного права.</p>	<p>ПК – 1. Здатність розуміти сутність, головні риси та елементи модерного конституціоналізму.</p> <p>ПК – 2. Здатність глибоко розуміти зміст, роль та значення базових конституційних цінностей.</p>
<p>ФКС – 2. Знання історії конституційного права з точки зору еволюції його предмету – політичних відносин.</p>	<p>ПК – 3. Знання джерел формування американського та європейського конституціоналізму.</p> <p>ПК – 4. Здатність розуміти значення ідей політичної свободи, загальної філософії індивідуалізму, причин обмеження державної влади, сенс політичних прав і свобод, правової держави та верховенства права з метою побудови ліберально-демократичної правової держави.</p> <p>ПК – 5. Знання основних етапів становлення та розвитку світового та</p>

	вітчизняного конституціоналізму
ФКС-3. Знання міжнародних правових підходів до політичної активності (поведінки) людини	ПК – 15. Здатність ефективно використовувати положення теорії конституційного права при вирішенні широкого кола реально існуючих проблем прикладного рівня. ПК – 18. Здатність тлумачити та застосовувати норми конституційного права в процесі юридичної практики.
ФКС – 5. Уміння моделювати правові ситуації у політичній сфері.	ПК – 13. Здатність робити обґрунтовані та вмотивовані висновки при вирішенні низки профільних (політична активність спеціальних суб'єктів) завдань з конституційного права. ПК – 14. Уміння переконливо обґрунтовувати власну позицію і власне бачення при розгляді завдань з визначення предмету конституційного права.
ФКС – 8. Навички реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права	ПК – 9. Уміння виявляти й аналізувати проблематику конституційно-правового регулювання в політичній сфері. ПК – 10. Здатність визначити головні напрямки конституційного реформування в широкій царині політичних правовідносин. ПК – 11. Здатність до поглибленого аналізу практичного застосування Конституції України та чинного конституційного законодавства в політичному середовищі.
ФКС – 9. Уміння моделювати правові ситуації у професійній діяльності	ПК – 12. Здатність критично аналізувати діяльність Конституційного Суду України в сфері політичних правовідносин. ПК – 19. Здатність самостійно складати проекти правових документів при вирішенні завдань з конституційного права. ПК – 20. Здатність брати участь у розробці проектів нормативно-правових актів за обраною

	спеціалізацією.
ФКС – 16. Навички логічного, критичного і системного аналізу правових документів	ПК – 1. Здатність розуміти сутність, головні риси та елементи модерного конституціоналізму. ПК – 2. Здатність глибоко розуміти зміст, роль та значення базових конституційних цінностей.
ФКС – 10. Здатність аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції.	ПК – 21. Здатність надавати корисні консультації та обґрунтовані висновки при вирішенні конституційно-правових проблем. ПК – 22. Володіння проблематикою конституційного забезпечення демократії (народоправства).

Додаток 2

Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у термінах компетентностей

Шифр та назва РН за спеціальністю і / або спеціалізацією	Модуль НД	Шифр та назва РН з навчальної дисципліни
РНС – результати навчання за спеціальністю (обрати результати навчання згідно зі змістом навчальної дисципліни)		Результати навчання з навчальної дисципліни
РНС – 1. Демонструвати знання і розуміння сучасних правових доктрин, цінностей, принципів та стандартів у межах різних правових галузей, а також міжнародного та європейського права	-	РНС НД – 1. Демонструвати здатність до розвитку інтелектуального потенціалу на основі глибокого розуміння категоріально-понятійного апарату навчальної дисципліни «Політичний предмет конституції». РНС НД – 2. Здійснювати системний аналіз правових явищ та процесів у політичній (не лише державній) сфері. РНС НД – 20. Здатність здійснювати тлумачення конституційних норм.

<p>РНС – 2. Здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ та процесів.</p>	-	<p>РНС НД - 3 . Знати та розуміти інституційні засади, форми та методи конституційного регулювання в політико-правовій сфері.</p> <p>РНС НД – 4. Пояснювати природу й зміст конституційно- правових інститутів, призначених юридично забезпечувати та оформлювати політичну поведінку людей та організацій.</p> <p>РНС НД – 18. Розуміти недоліки та прогалини конституційно-правового регулювання та пропонувати шляхи його удосконалення.</p>
<p>РНС – 3. Виявляти проблеми у правовому регулюванні і пропонувати способи їх вирішення з використанням наявних теоретичних і прикладних знань відповідно до принципів захисту прав людини і її основоположних свобод.</p>	-	<p>РНС НД – 5. Демонструвати знання та розуміння особливостей правового регулювання політичних відносин.</p> <p>РНС НД – 6. Демонструвати здатність до коректного застосування термінології з питань конституційного забезпечення політичних прав і свобод.</p> <p>РНС НД – 19. Демонструвати здатність пропонувати способи вирішення правових проблем з використанням наявних теоретичних і прикладних знань.</p>
<p>РНС – 4. Демонструвати знання та розуміння особливостей правового регулювання у фундаментальних галузях права</p>		<p>РНС НД – 7. Аналізувати феномен конституціоналізму у політичній сфері.</p> <p>РНС НД – 8. Вміти презентувати результати власних досліджень стосовно співвідношення норм конституційного права України з правовими нормами законодавства ЄС в політичній сфері.</p> <p>РНС НД - 17. Демонструвати здатність використання національних та міжнародних джерел інформації при підготовці до практичних занять</p>

		з навчальної дисципліни «Політичний предмет конституції».
РНС – 5. Розкрити механізм легітимації політичної влади.		РНС НД – 9. Вміти застосовувати логічний, критичний і системний аналіз при тлумаченні конституційно-правових світових процесів. РНС НД – 16. Виявляти проблеми у сучасному правовому житті України, вирішення яких вимагає нових систем утворюючих знань і прогресивних технологій.
РНС – 6. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав, свобод та інтересів суб'єктів права		РНС НД – 10. Виявляти проблеми в сучасному політичному житті України, вирішення яких вимагає нових юридичних технологій. РНС НД – 11. Здатність здійснювати тлумачення конституційних норм в сфері юридичного оформлення широкого спектру політичної активності.
РНС – 9. Виокремлювати юридично значущі факти і формулювати обґрунтовані правові висновки		РНС НД – 12. Здатність розкрити потенціал політичної свободи як органічного фундаментального фактору сучасного життя індивіда та суспільства в цілому. РНС НД – 13. Виокремлювати юридично значущі факти і формулювати обґрунтовані правові висновки.
РНС – 10. Використовувати правничу термінологію у процесі професійної діяльності		РНС НД – 14. Використовувати правничу термінологію у процесі професійної діяльності. РНС НД – 15. Вміти відшуковувати професійну інформацію й використовувати інформаційні технології і бази даних для професійної діяльності.

